

Izbjeha vek četirih in velja s politiko vred ali v Mariboru s politikanem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četri leta 30 K. Izven Jugoslavije 50 K. Mesečno se pošlje na upravnico "Slovenski Gospodar" v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Mesečna se plačuje naprej. Telefon št. 220.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje "Katal. škofnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. - Uredništvo: Koroska cesta št. 5, Rokopist se ne vračaja. Upravičeno sprejema naročila, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za vse kratke oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so pošiljane prosto.

Telefon št. 220.

4. številka.

Maribor, dne 27. januarja 1921.

55. letnik.

Vera in politika.

Kakor glede drugih laži in hujskarji gonijo samostojni nekdanjo štedilniško lajno: Vera nima s politikom nič opraviti. Seveda s politikom samostojnih, ki obstoji samo v laži, hujskanju in zapeljivanju nezavodnih ljudi, nima vera nič opraviti; pač pa ima vera opraviti s krščansko ljudsko politikom, ki hoče med narodi in stanoviti urediti razmere po večnoveljskih, krščanskih načelih. S to politikom ima vera opraviti, ona ji kaže pravo, jo varuje pred zmotami. Tako mislijo modri in prevdarni državnik-politiki, n. pr. novo izvoljeni predsednik ameriških Združenih držav Harding. Ta je slovesno izjavil, da se hoče pri svojem vladanju držati vseh božjih postav. Vladať pa je vendar politika, božje zapovedi pa spadajo v vero, so temelj verskega življenja. Harding je torej hotel reči: vladati, politikovati se mora po veri in njenih zahtevah in postavah, ali drugače rečeno: vera spada v politiko, verska načela morajo voditi politiko, vladanje. Ta čudni mož je celo reknel, da verzajski mir ne bo trajen in ne bi prinesel srečnih razmer med državami, ker nima verskega duha, ker le na temelju vere morejo nastati srečne razmere na zemlji. Zdaj vprašamo samostojne pridiarje: mir sklepati je vendar politično delo, spada v politiko. In ameriški predsednik pravi, da je mir, torej eno najvažnejših političnih opravil, brezuspešen, ker ni pri tem imela besede, vpliva — vera, Bog. Tako govori predsednik najmočnejše in najuglednejše države na svetu, naši samostojni duševni revčeki pa gonijo že tako storo šnopsarsko lajno: vera ne spada v politiko. Amerikansko ljudstvo si je izvolilo za vladarja moža, ki pravi: Vera spada v politiko, politika, ki se ne vrši po verskih načelih in resnicah, ki je ne vodi vera, je za nič, je v škodo ljudstvom, taka politika ne more boljših časov pripraviti! Slovensko ljudstvo pa je po večini vopio samostojne hujskače in socialdemokrate, ki pravijo: Vera nima s politikom nič opraviti, vera naj bo zaprta v cerkev, ali v kakem kotu v hiši, v javnosti, v politiki, pri vladanju nima cna nič opraviti, zato naj duhovnik le v cerkvi ostane ter se za politiko ne briga, v politiki bomo že brez vere, brez Boga, brez cerkve opravili. Radevedni smo, če bodo samostojni zdaj zahtevali, da naj Harding odstopi, ker je govoril tako „klerikalno“, ker meša vero v politiko, ker se hoče on kol politik pri vladanju ravnati po verskih zahtevah. Bolj klerikalno niti dr. Lorešec ne govori. Zato bodo samo-

siojni črnemu klerikalnemu ameriskemu predsedniku Hardingu gotovo napovedali najostrejši boj. Mi pa tukaj vprašamo: Katero ljudstvo je pač boljše volilo: ali ameriški volilci, ki so si postavili za vladarja moža, ki se hoče tudi v politiki ravnati po božjih zapovedih in naukah vere, ki pravi, da je politika brez vere pogubna, brez koristi za ljudstvo, ali pa slovensko ljudstvo, ki je po večini vodstvo naroda izročilo ljudem, ki sovražijo vero, ki v svoji tarizejski hinavščini sicer ljudi tolažijo in farbajo s praznimi, oziroma lažljivimi besedami — naj nismo zoper vero, vera naj bo, pa samo v cerkvi, v politiki pa vera nima nič opraviti. Skušnja, bodočnost bo pokazala, kdo si je boljše izbral: ali Amerikanci ali Slovenci, ali Harding ali samostojni? Skušnja bo pokazala, kaj je boljše za ljudstvo: ali politika brez vere, kakor to trdijo samostojni in socialni demokratje, ali pa politika na temelju verskih resnic, božjih zapovedi? Mi smo prepričani, da je le ta druga rešitev za ljudstvo, saj že zdaj dovolj čutimo na lastni koži, v kako nesrečo je Evropo spravila politika brez vere, brez Boga.

Vinogradniki protestirajo

Vinogradniki mariborskega političnega okraja so se zbrali dne 23. januarja v Mariboru v Gambrinovi dvorani, da ugovarjajo proti nameravnemu uvozu italijanskega vina v Jugoslavijo. Navzoči so bili najodličnejši vinogradniki celega okraja. Za predsednika je bil izvoljen Alojzij Zupanič iz Jarenine, za podpredsednika Jožef Kirar od St. Petra, za zapisničarja pa Jožef Serbinek iz Svečine. Navzoči so bili tudi vinarski strokovnjaki. Govorili so: ravnatelj Puklavce, Zmave in Znidarič, vinogradniki Zupanič, Škof, Sekol in Galunder, posestnik Zebot in dr. Verstovšek.

Zbor je sprejel soglasno naslednjo resolucijo:

Ker teži izvoz ogromne vinske produkcije v Italijo proti severu, je umevno, da bo Italija poskusila pri prihodnjih trgovinskih pogajanjih z Jugoslavijo doseči v prvi vrsti ugodne pogoje za uvoz svojega vina v našo državo. S tem bi bila dobičkonosnost naših vinogradnikov uničena.

Zato so vinogradniki iz celega mariborskega političnega okraja, zbrani na javnem shodu dne 23. januarja 1921 v Mariboru prisiljeni, da opozorijo vlado na to nevarnost in da najodličneje protestirajo proti vsaki ugodnosti za uvoz vina iz Italije v našo državo.

Pozivamo vlado, da se ravna po

načelu, da je treba v prvi vrsti zagurati obstoj domačega vinarstva iz sledečih vzrokov:

1. Dosedanja statistika našega vinarstva kaže, da je ena tretjina proizvajalcev v Jugoslaviji posredno ali neposredno odvisna od pridelkov v inogradi.

2. Statistika vinarstva kaže, da se pridelava v Jugoslaviji povprečno nad 5.000.000 hektolitrov vina. Najmanj polovica te množine odpade na izvoz. Da do danes še nismo občutili vinske krize, je pripisovati skrajno slabim zadnjim letinom in precej normalnemu odtoku vin iz prejšnjih let v inozemstvo.

3. Kakor hitro pa bi nastala nadprodukcija vina v Jugoslaviji, bi se mizerija še povečala z uvozom italijanskega vina in nastala bi nesreča za naše vinarstvo, ki bi izražala za drvo, pokrajino in občino s tem, da bi usahnili vsi dosedanji veliki davčni viri iz vinogradov in dohodnine.

4. Oslabela pa bi tudi davčna moč iz drugih panog kmetijskega gospodarstva, kajti kmet je do danes mnogo žrtvoval iz drugih panog na račun svojih goric.

5. Po trtni uši ali vsled oslabelejši uničeni vinogradi se ne bi več vzpostavili, ker se to vsled slabe gospodarske politike naše države ne bi več izplačalo in ogromne površine naše zemlje bi ostale neobdelane, ker niso vsled svoje lege pripravne za drugo uporabo.

6. Izgubljene pa bi bile tudi milijarde, ki so dosedaj naložene v vinogradih.

7. Ne glede na splošno obubožanje vinogradnikov, bi že pod sedanji razmerami zelo težko in pereče vničarsko vprašanje izbruhnilo z vso silo na dan, ker bi uvoz italijanskega vina onemogočil vsak zdrav sporazum med lastniki vinogradov in viničarji.

8. Ker so vinogradniki in z njimi živeči viničarji v svesti, da bi dovoljen uvoz italijanskega vina pomenil njihovo popolno gospodarsko propast, zato še danes ob 12. uri povzdignemo svoj glas in kličemo vladi:

uvoza italijanskega vina ne pristavimo!

Naše poslance pa pozivamo, da zastopajo to naše stališče z vso odločnostjo na merodajnem mestu.

9. Vino nakopičeno od spekulativov v krajih, ki pripadajo po rapalski pogodbi nam, naj se posebej obdači.

10. Carina za uvoženo vino znašaj normalno vsakoletno ceno naših sortiranih vin.

11. Apeliramo na vinogradnike v

Srbiji, v Banatu, Dalmaciji, Makedoniji, Crni gori in Hrvatski, da se pridružijo našemu gibanju.

12. Vinogradniki zbrani v velikem številu na protestnem shodu v Gambrinovi dvorani v Mariboru, dne 23. januarja 1921, se pridružijo enoglasno resolucijam, ki jih je sklenil dne 11. decembra 1920 Vinarski in sadlarski odsek slov. Kmetijske družbe v Mariboru v zadevi sklepanja trgovinskih pogodb z Italijo in drugimi vinorodnimi in nevinorodnimi državami in zahtevajo striktno izpolnitev tozadevnih zahtev odseka od strani vlade; nadalje pripoznajo zborovaki ožji odbor, ki ga je izvolil imenovani odsek, v svrhu, da nepranehomu zasleduje vse faze trgovskih pogajanj in ukrene od slučaja do slučaja primarno, kot svojega zastopnika, in zahtevajo od vlade, da predloži in želi istega, kot ob enem zastopnika vseh vinogradnikov Spodnje Stajerske, v polnem obsegu upošteva.

Nadalje zahtevamo!

Vino, nakopičeno od spekulativov v krajih, ki pripadajo po Rapalski pogodbi naši državi, naj se zapleni ali pa tako visoko obdači, da ne bo moglo tekmovali s cenami naših vin.

Pri sklepanju trgovinskih pogodb z Italijo se naj v slučaju, da Italija izsilí uvoz svojega vina, določí tako visoka carina za italijansko vino, kakor znaša normalna vsakoletna cena naših sortiranih vin. Te cene naj ugotovijo vsako leto naši domači strokovnjaki in vinogradniki.

V Mariboru, dne 23. januarja 1921

Politični ogled.

JUGOSLAVIJA. Z našo konstituantno ne pridemo nikamor naprej. Pašičeva vlada iz radikalov in demokratov je preslaba, da bi nam vsilla centralistično ustavo, radi tega pa se vršijo nepranehomu pogajanja med vlado in izvenvladnimi strankami, da bi se tudi nekaj od teh pritegnilo vladi in se s tem ojačilo njeno stališče. Nekaj dni sploh ni delovala konstituinta, ker je deloval odbor za spremembo poslovnika. Največji prepri se pač suče krog prisega poslancev. Razven radikalov in demokratov so vse stranke proti prisegi. Prisega je tudi glavna zavora, da Radič in njegovi poslanci nočejo v Beograd. — V Beogradu so se vršile velike žalne svečanosti, ko so pokapali vrhovnega poveljnika naše vojske vojvodo Mišiča.

ITALIJA. Dne 26. t. m. je sklicana italijanska zbornica. — Po gornjeitalijanskih mestih so se vršili po-

Hajduk Veljko Petrovič.

(Dalje.)

Hajduk Veljko Petrovič, vojvoda Krajine* in načelnik Negotina, je bil rojen približno okrog leta 1780 v Crni Reki, v vasi Lenovi. Ko so Pasmančijevci** krđžaliji*** v borbi z beograjsko vojsko požgali in izropali Negotino (ki so se pozneje imenovali Negotina), kakor tudi mnogo drugih vasi v okolici, zapusti Veljko kot 10- do 15-leten deček očeta in mater in brata in odide v Vidin. Tu stopi k nekemu turčinu v službo za ovčjega pastirja, ali

* Krajina se imenuje deželica ob Timoku v vzhodni Srbiji na bolgarski meji. Tu se nahaja tudi mestice Negotin.

** Pasmančijevci, to je Pasvan Ogljajevci. Pasvan Oglu je bil paša v Vidinu v Bolgariji, mogočen načelnik razbojniških čet, ki se je upiral sultanu, a tudi bojeval s Srbi.

*** Krđžaliji so bili razbojniška cruhal turške vere, obstoječa največ iz vojaških dezertirjev, ki se je na lonih klatila po deželi in stopala v službo k različnim poglavarjem, katerih jih je kdo plačal.

pravzaprav za pomočnika pastirjev, čez nekoliko časa pa pride v Požarevac in stopi v službo k vojvodu, da mu pripravlja jed. Zgodi se pa, da se nekdo zunaj zakasni, ker je plesal z čekleti kolo, in pozabi vojvoda pripraviti večerjo. Vojvoda ga hoče nabiti, a Veljko zbeži in vstopi v četo slavnega harambaše Stanoje Glavaša†, s katerim je preživel celo l. 1803. Ko se na zimo razidejo hajduki okrog zaupnikov, ga spravi Glavaš v smeđerevskot†† nahijo†††, v selo Dubonja k nekemu človeku, da mu čuva ovce. Kot najemnik in ovčji pastir pri zaupniku hajdukov se je v tej vasi oženil, in prišel v hišo neke vdove, sorodnice a posestrime Glavaša, ki pa ni večela, da je hajduk, nego je mislila, da je pravi ovčji pastir. Ko se začetkom 1804 začne dvigati upor zoper dahije†,††

† Stanoje Glavaš je bil slaven hajduški načelnik, tovariš Črnega Jurja.

†† Smederevo je srbsko mesto ob Donavi.

††† Nahija — okrožje pod turško upravo.

†††† Dahije so se imenovali načelniki Turkov-janičarjev, ki so vladali v teh časih nad Srbi.

se pa obleče nekega večera na skrivaj pri svojem bivšem gospodarju v hajduško obleko, pripaše orožje, pa tako okinčan pride k ženi v hišo, pa ko ga žena vidi, prične se tolči z roklama po prsih: „Joj mene! Torej sem čenenjena s hajdukom!“ Veljko jo pa pomiri in ji zagrozi, naj nikomur ničesar ne pove, pa odide, da poišče si družtva. Ko se je upor razpočel, se je najpreje držal Stanoje Glavaša, pozneje se je pa pridružil Bušij Vuličeviču, kot načelniku smederevske nahije in tako je stal pod njim in se bojeval celi dve leti. Ko je pa Buša leta 1805 poginil v Smederevu, ostane od njegovim bratom Vujico. Med tem je pa tudi sam dobil nekaj momkov-junakov in se je naredil za bulubašico**. Te zime pride med malim in velikim Božičem nisan v Smederevo in crova neke Turke, ki so se bili predali Srbom. Srbi ga zato pozovejo k sodnji, toda on si ne upa priti, nego pobegne zopet med hajduke. Tako se je s svojimi momki potikal in skrival nekje po deželi, dokler se nekega dne, ko so se pripravljali Srbi, ta se udala

** Bulubaša — podčastnik v turški vojski.

rijo s Turki, zopet ne prikaže in se stavi z dobrnim delom momkov na razpolago Črnemu Juriju in tako se mu je odpustilo vse.

Začetkom leta 1807, ko so Srbi zavladaeli nad Beogradom, prične Veljko prositi srbski državni svet za dovoljenje, da sme iz paračinske nahije†† na Krivi vir††, da dvigne k uporu Črna Reko ali Mali Timok ter jo osvobodi Turkov, za kar ni prosil nobene druge pomoči, kakor zastavo in odpro pismo, da zamore vsak begunec ali zseljenec iz onega kraja, ako hoče slobodno z njim na to delo. Takratni srbski državni svetniki večinoma niso niti znali, kaj je Krivi vir ali Črna Reka in niso teh imen popreje še nikdar slišali. Zato so ga najprej hoteli odpraviti z ničem, ko jim je pa le ostajal nadležan s svojimi vsakdanjimi prošnjami, reče Mladen, ki je bil najstarejši med državnimi svetniki: „Naj pa bo, če tako tišči, da ga pošljemo in če Bog da, da kaj dobi, dobro, razširili smo našo zemljo: ako pa logine in propade, mi mu nismo krivi, vidite, da noče mirovati, nego hoče oditi tudi brez dovoljenja.“

(Konec prih.)